

- EU-kommisjonen vet bedre

FINANSKRISE. Etter at flere av medlemsstatene opplevde en ydmykende nedgradering av økonomien sin, sier Europakommisjonen at de har hemmelig informasjon om at Europas økonomiske tilstand er mer positiv enn det Standard & Poor's og de andre

byråene gir uttrykk for.

Talsmannen for EU-kommisjonen, Olivier Bally, kom med uttalelsen to dager etter at Standard & Poor's kunngjorde nedgraderingen. Men Bally sier samtidig at han ikke kan dele informasjonen, fordi den er sensitiv.

FOTO: SCANPIX

Helle Thorning-Schmidt

Flere danske midlertidige jobber

DANMARK. Et av svarene på de økonomiske problemene i Europa er ifølge den danske regjeringen å gjøre det enklere å ansette og avsette arbeidstakere. I tillegg ønsker de å heve pensjonsalderen og knytte sosiale goder til jobbsøking i nabolandet vårt.

Danskene har et navn på den nye tiltakspakken: Flexicurity, som vel blir noe sånt som sikkerhet gjennom fleksibilitet på norsk.

Danske økonomer mener ifølge EU Observer at resten av EU bør ta etter dem.

EØS og norsk distriktspolitikk

EU-TANKER

Aldri har motstanden mot norsk EU-medlemskap vært større, og aldri har Norge vært så tett integrert med EU. Dette viser utredningen som nettopp er lagt fram – NOU 2012:2 Utenfor og innenfor. Norges avtaler med EU. Utredningen inneholder en grundig gjennomgang av alle avtalene Norge har med EU, deres virkemåte og hvordan de har påvirket ulike politikkområder og sider ved det norske samfunn.

I alt har Norge inngått 74 avtaler med EU. Den aller viktigste er EØS-avtalen, som knytter Norge til EUs indre marked. Gjennom EØS har Norge forpliktet seg til løpende å overta EUs regelverk. Rundt 70 prosent av alle direktivene i EU er nå gjeldende i Norge, og Norge er i praksis blitt nesten like EU-tilpasset som mange av EUs medlemsstater. Samarbeidet med EU er blitt stadig dypere og mer omfattende. Dette er en utvikling som et bredt flertall på Stortinget har stilt seg bak.

I Norge har EU-motstanden alltid vært størst i distriktene. Her har hensynet til primærnæringene

og aktiv distriktspolitikk veid tungt. Landbruk og fiskeri er også delvis holdt utenfor EØS-avtalen. Norge er ikke med verken i EUs felles landbrukspolitikk, fiskeripolitikk eller regionalpolitikk. EU-tilknytningen har likevel hatt vesentlig betydning på alle disse områdene.

Landbruket er særlig berørt gjennom EUs omfattende mat- og veterinærregelverk, som Norge overtok i 1998. Dette regulerer hele verdikjeden i både landbruks- og fiskerisektoren. EU stiller også en rekke tekniske krav til maskiner og kjøretøyer. Det norske importvernet og jordbruksstøtten er i stor grad opprettholdt. Det samme gjelder reglene for boplikt. Men gjennom EØS-avtalens artikkel 19 og protokoll 3 er det lagt opp til en gradvis liberalisering av handelen med landbruksprodukter og bearbejdede landbruksvarer. Importen fra EU er femdoblet, mens eksporten fra Norge fortsatt er lav.

Norge har den høyeste landbruksstøtten og de høyeste matvareprisene i Europa. For landbruket har forhandlingene i WTO større betydning enn EØS. Samtidig er handelslekkasjen via grense-

FÅR AKSEPT

«Erfaringene viser at distriktspolitiske tiltak blir akseptert så fram de er forholdsmessige og kan begrunnes ut fra allmenne hensyn.»

handelen økende og ligger nå på rundt 11 milliarder kroner i året.

Til forskjell fra landbruket, som primært har defensive interesser overfor EU, har fiskeri- og havbruksnæringa mer offensive interesser. Norge er en stor kyststat og sjømateksportør, og om lag 60 prosent av eksporten går til EU. På dette feltet er avtaleverket langt mer komplisert. Norge har selv ansvaret for egen fiskeriforvaltning, men ellers er EØS-avtalens generelle regler i stor grad gjeldende. Unntakene er definert i avtalens protokoll 9.

Norge har ikke fri markedsadgang for fisk. Fiskeri- og havbruksnæringa må derfor leve med toll og mulige handelssanksjoner. Den nesten 20 år lange laksestriden har vært en av de vanskeligste konfliktsakene med EU. Den frie etableringsretten gjelder heller

ikke for fiskeflåten, der adgangen til utenlandsk eierskap er begrenset. På forvaltningsområdet har Norge og EU utviklet stadig tettere samarbeid. EU og Norge forvalter flere fiskebestander sammen, og det inngås årlige kvoteavtaler.

EØS-avtalen har lagt restriksjoner på norsk distriktspolitikk. Statsstøttereglene fastlegger kriteriene for offentlig støtte. Nye støtteordninger skal notifiseres til og godkjennes av EFTAs overvåkingsorgan, ESA. Regelverket for offentlige anskaffelser stiller også strenge krav. Ved kjøp av varer og tjenester skal alle innkjøp over visse terskelverdier lyses ut for konkurranse, og kontraktstildelingene skal skje på saklig og ikke-diskriminerende grunnlag. På samme måte har EUs fire friheter på flere områder begrenset mulighetene for å ta særskilte distriktspolitiske hensyn.

Regionalstøtte er imidlertid et legitimt støtteformål i EU. EU bruker selv store beløp på regionalpolitikk. Norske myndigheter har, selv med EØS-avtalen, stor handlingsfrihet. De distriktspolitiske støtteordningene er i all hoved-

sak opprettholdt. Den differensierte arbeidsgiveravgiften var gjenstand for langvarig strid, men også den er blitt videreført. Anskaffelsesreglene har skapt mye frustrasjon, ikke minst i kommunesektoren. Dette skyldes delvis særnorske regler og ikke EU. Ellers viser erfaringene at distriktspolitiske tiltak blir akseptert så fram de er forholdsmessige og kan begrunnes ut fra allmenne hensyn.

Det er vanskelig å fastslå hva EØS-avtalen har betydd for regional utvikling i Norge. Avtalen har gitt store deler av norsk næringsliv fri adgang til EU-markedet med over 500 millioner innbyggere. Dette har vært viktig for den eksportorienterte industrien i distriktene. Samtidig har den ført til skjerpet konkurranse og mange nye pålegg. Aller viktigst er sannsynligvis den arbeidsinnvandringen som har kommet etter EU-utvidelsen i 2004. Innslaget av østeuropeisk arbeidskraft er i dag høyt i landbruk, fiskeforedling, verftsindustri, bygg og anlegg og en rekke andre næringer. Mye tyder på at dette har styrket den økonomiske aktiviteten og bosettingen i distriktene.

En annen effekt av EØS-avtalen er at norske regioner i økende grad spiller en internasjonal rolle. Norge har valgt å delta i det europeiske territorielle samarbeidet gjennom Interreg og lignende programmer. Her er kommuner, fylkeskommuner og andre aktører aktivt engasjert. Det er også etablert i alt seks regionale europakontorer i Brussel. Dessuten har EU og ideen om Regionenes Europa på mange måter gitt inspirasjon til utformingen av norsk regionalpolitikk. EØS-avtalen har dermed satt merkbare spor i distriktene. Den forhindrer ikke en aktiv norsk distriktspolitikk, men politikken må drives annerledes enn før.

Se også artikler på sidene 4 og 5.

Peter Arbo

Peter Arbo
medlem av Europautredning

Tyngdepunkt: Forholdet mellom EU og EØS har skapt utfordringer. I dag kommer utredningen om Norges erfaringer med EØS-avtalen.

FOTO: HAAKON BARSTAD